

ABONAMENTUL.

Pentru Monarhie:
Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor., $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

□ □

Pentru străinătate
Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la Re-
dacțiunea și Admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

ALEȘII SINODULUI.

Alea jacta est!

Cuvântul hotărîtor al sinodului electoral s'a rostit, când au ieșit din urnă voturile biruitoare ale aleșilor:

Dr. Vasile Suciș,

Dr. Iuliu Hossu,

Dr. Valeriu Traian Frențiu.

Aclamările ce au izbucnit, — cu o putere elementară, — când s'a enunțat rezultatul, sunt dovada cea mai eclatantă, că cei aleși intrunesc pe deplin dragostea, încrederea și venerația întregului cler.

Au fost clipe de entuziasm înălțător; fiecare simțea că momentele acele sunt, cu adevărat, istorice.

Și a fost o clipă extraordinară de emoționătoare, când Seniorul Episcopilor P. S. Episcopul Demetriu — care declarase din capul locului, că nu reflectează de-a fi pus în combinație — încheiând enunțarea rezultatului, a amintit, că și umilința Sa a primit un vot.

Un uragan de aclamări și aplauze a izbucnit atunci la adresa Seniorului Arhierilor, care a condus sinodul electoral cu atâta tact și demnitate.

* * *

Când s'a cântat „Mărire intru cei de sus lui Dumnezeu”, lumea întreagă se înseninase; fiecare era îndestulit și liniștit acum, după agitațiile superflue a zilei, ce a premers alegerii.

Cu puțin mai înainte de alegere oamenii păreau dezorientați; se făceau și se refăceau combinații; se discută cu multă aprindere, încât se putea crede, că rezultatul alegerii, să fie o surpriză, cu care nimeni nu se va împacă.

Dar valurile acestor agitații electorale — inevitabile, de altcum —

s'au potolit, ca prin farmec, imediat după oficierea serviciului divin, unde lumea întreagă a fost răpită în alte sfere, ascultând cuvântarea de Arhanghel a Parintelui Episcop Demetriu.

Valurile agitațiilor s'au potolit; atitudinea clerului, în întreg decursul actului însuș al alegerii, a fost deosebit de demnă și rezultatul a satisfăcut așa de mult pe toți, încât uralele și aplauzele, ce au urmat la sfârșit, păreau că nu se mai termină...

* * *

De acum să fim cu sufletul liniștit, în așteptarea Mirelui, ce ne va veni din șirul celor trei.

Numele candidaților este bine cunoscut clerului nostru, servindu-i de cea mai deplină garanță. Sunt trei preoți înalți, cari s'au dovedit destoinici, stând la cârma nații.

Ori care din ei va întruni încrederea împăratului-rege și a Romei, va fi primit cu toată dragostea și cu tot entuziasmul, de care e capabilă turma cuvântătoare, în așteptarea Păstorului celui bun, care sufletul și-l va pune pentru oile Lui.

Salutăm cu dragoste și devotament măritul sinod, care și-a îndeplinit mandatul, în mod așa de demn, spre mulțumirea și mângăierea tuturor.

Salutăm cu venerațiune pe cei trei iluștrii candidați, pe cari încrederea sinodului i-a aflat vrednici de a-i candida, să stăpânească tronul istoric al mitropoliei noastre.

Trăească părinții sinodului!

Trăească iluștrii candidați!

Al. Ciura.

Predica

Prea Sfinției Sale, episcopul Orăzii
Dr. DEMETRIU RADU,
rostită în 9 Maiu în Catedrala Sf. Treimi
înaintea sinodului electoral, convocat la
Sfânta Mitropolie.

»Desfățați-vă întru Domnul
și vă bucurați dreptilor și cântați
toți cei drești la inimă.»
Ps. 31, 11.

Glasul Domnului a bucurie vestitor niciodată nu s'ar putea face cu mai mare îndreptățire către aleșii săi, decât la sfințele Paști, în sărbătoarea sărbătorilor, când ei sunt chemați să guste în chip deosebit, din bogăția darului ceresc, să simtă căldura și să se pătrundă de puterea strălucirilor sfinte peste întunerecul iadului și când, plesind cu mâinile de bucurie, după cuvântul sacru, au să prăznuască vecinica biruință a vieții peste pustiu, peste durerile și peste toate cruzimile morții.

Niciodată acest glas mângăitor n'ar putea găsi resunet mai puternic în inimile oamenilor, decât pe aceste vremuri grele când, furia morții cu atâta îngrozire și pe atâta întindere, își seceră victimile sale; acuma când nu este casă, nu este vatră unde să nu fi ajuns vestea morții crude, și nu este nici mamă, nici soție, nici soră, a căror inimă să nu fie adrobite de durere, și a căror ochi să nu fie schimbați în izvoare nelinșetate de lacrimi după iubii lor stânși cu zile, sau duși de nu mai vin.

La priveștiștea întinsă, unde cu atâta putere viața înfrânge moartea și unde amărăciunile durerii oopleșite și zdrobite rămân de mărimea mângăierii creștinești, sufletele noastre încă trebuie să se cuprindă, să se străbată de farmecul însușitorii, prin care biserica ne vestește aceea mare, neperitoare biruință, strigând: „Aceasta este ziua, care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într'însa!”

Izvorul sfânt și nesecat al acestei bucurii neperitoare și al acestei mângăieri fără de seamă este mărita înviere din morți a Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos.

I.

Învierea lui Isus Hristos din morți este cea mai mare minune din câte s'au făcut pe pământ, este dovada cea mai mare despre dumnezeirea sa, iar prin toate acestea este fundamentul întregii noastre religii creștinești. De unde Apostolii nu numai, că dela aceea pleacă întru propovăduirile lor, ci și spun limpede cu sf.

Pavel: Iară-dacă n'a înviat Hristos, zădarnică dar este propoveduirea noastră, zădarnică este dar și credința noastră, zădarnică este dar și credința voastră (1 Cor. 15, 14). Stând însă faptul învierii lui Hristos, toate sunt dovedite: cu folos este propoveduirea evanghelică, pe deplin întemeiată credința și întru toate asigurate speranțele creștinești. Tocmai pentru că așa de mare avea să fie importanța acestui fapt față de soarta omenirii întregi, Provedința dumnezească s'a îngrijit dela început, ca mulțimea dovezilor să-l facă pe deplin învederat. Iar la împlinirea timpurilor, măcară timp de trei ani Isus își dovedise prin minuni și semne fără de număr dumnezeirea sa, totuși El însuși în mod deosebit insistă asupra a ceea ce avea să fie minunea tuturor minunilor. Stricați biserica aceasta, zise judeilor celor ce semne întrebau dela el, — și în trei zile o voi ridica pe ea (Ioan 2, 19), va să zică după ce vor fi stricat prin moarte crâncenă biserica trupului său, dânsul o va ridica mult mai frumoasă prin învierea sa de a treia zi.

Învieri din morți făcute prin putere dumnezească s'au văzut și mai înainte, chiar și în legea veche, cum au fost cea a fiului văduvei din Sarepta Sidonului, înviat de Elie profetul și a fiului Somanitenei prin profetul Eliseu, dar, după sf. Ambrosiu, ceea ce din veac nu se auzise, era, ca unul și acelaș să facă îndoită minune de-a învia și de-a se învia pe sine însuși. Și aceasta a făcut-o Isus asupra sa, ca să arate, că întru sine, într-o singură persoană era și omul înviat și și Dumnezeu cela ce singur are putere de-a da mortului viață.

Fariseii și cărturarii cunoșteau marea însemnătate a învierii, și interesul lor fiind ea să o întunece, s'au și încercat spre aceasta, pecetluind mormântul și strajă punând spre paza lui; iar când cu toate acestea a treia zi se lățește în cetate vestea, că mormântul este gol, ei născocesc minciuna cu furătura din partea ucenicilor lui și cu mărturia tot așa de ridiculă a soldaților plătiți, cari cum zice sf. Augustin, au trebuit sau să vadă dormind sau să doarmă văzând.

Născocirea și uneltirile fariseilor însă în loc să slăbească sau să întunece faptul, și mai tare îl întăresc, până întru atât, încât în scurtă vreme o mulțime de oameni, de a căror huliri resunase puțin mai înainte muntele Calvariei, loviți de lumina faptului, îmbrățoșează adevărul învierii, și mărturie lui făcându-se cu mândrie — își dau numele lor lui Isus Hristos.

Întârzierea ucenicilor, ba chiar îndoiala lor de a-i da crezământ, se întâmplă numai pentru că apoi cu atât mai tare ei să se poată înflăcăra la strălucirea și de căldura aceluiaș adevăr. Auzind despre cele ce se petrecură la mormânt, ei le țin de povești, încât înviatul Mântuitor arătându-li-se lor, a imputat necredinții lor și impietării inimii, căci celor ce l-au văzut pe el că a înviat, n'au crezut. Numai după ce vorbesc cu dânsul mai de multe ori în restimp de patruzeci de zile, după ce îl văd mâncând și după ce îl pipeiesc cu mâinile lor, numai atunci ei cad la picioarele lui și strigă cu Toma: *Domnul meu și Dumnezeul meu!*

Stăpâni însă odată pe adevăr, ucenicii, în frunte cu Petru cela ce puțin înainte la glasul unei servitoare cu jurământ se lăpădase de el, că nici măcar nu-l cunoaște pe el, ucenicii plini de însuflețire, cu bărbăție pășesc în fața Sinedriului, acolo propoveduind pe Isus Hristos Nazarineanul, pe care, zise lor acelaș Petru voi l-ați restignit, pe care Dumnezeu l-a înviat din morți (Act. 4, 10). Iar după ce tot astfel propoveduind străbat Palestina, Iudea și Samaria toată, vestitorii fericitei noutăți, doisprezece pescari din Galilea, oameni fără de carte, fără de avere, fără de arme, iau calea spre neamuri pretutindenea lăzind adevărul mântuirii până când toți până la unul își dau cu bucurie viața pentru Hristos, pecetluind cu sângele lor adevărul învierii lui din morți.

Ce a urmat, așisderea ne este cunoscut. Credința creștinească, întemeiată pe învierea Domnului din morți se lățește neconținut cu progres uimitor. Înzădar se sbuciumă împotriva ei filozofii cu îngâmfată știința lor, înzădar se ridică împărații cu armele lor și înzădar, imperiul roman timp de trei veacuri se schimbă în groaznică carneficină de creștini, căci sângele martirilor, ouleși din toate condițiunile, din toate clasele și din toate vârstele, devine sămânța noilor creștini. Lupta este înfricoșată și ea ține mereu până ce pe falnicul Capitoliu se vede cu mărire fălăind Crucea Domnului, iar din depărtare se aude un sunet, răsunând: *Invins-ai Galilene!* Și pe când lupta curge cu încordare, de pe culmea vaticană, dela mormântul Apostolilor Petru și Pavel, din scaunul celui dintâiu acolo întărit cu sângele amândorora, începe a se arăta o instituțiune nouă, cea sfântă biserică catolică a lui Isus Hristos, carea se va întinde apoi dela margini până la marginile lumii, și carea ea și centrul întregii creștinătăți va propovădui învierea din morți a lui Isus Hristos până la noi și până la capătul lumii. Astfel Isus Hristos înviat din morți strălucește între veacuri și peste veacuri mai puternic decât soarele de pe cer, îndreptând și conducând prin aceasta sfântă Biserică omenirea la portul fericitei eternități, de vreme ce tot sub influința binefăcătoare a razelor sale de lumină și de căldură, din pământ răsar instituțiuni dintre cele mai salutare, prin cari lumea se îmbracă cu o civilizațiune ne mai cunoscută și de cari ea nu se va lipsi numai dacă se va sămăna neghină între grâu, numai dacă abatere se va face dela calea cea dreaptă a dumnezeescului adevăr. Da, astfel Isus Hristos înviat din morți, din cer peste veacuri strălucește cu mărire; iar pe pământ peste mormânturile profetilor, peste oasele împrăștiate ale părinților noștri mereu răsună un glas, dintr'un veac într'altul mai puternic: *Hristos a înviat și noi vom învia!*

II.

Pe lângă farmecul mângâierilor creștinești, izvorite din taina învierii Domnului ce o sărbătorim în aceste zile mari și sfinte, pentru noi, pentru acest istoric lăcaș sfânt pentru Provincia metropolitană greco-catolică de Alba-Iulia și Făgăraș, Paștile Domnului de acuma mai au și o însemnătate cu totul a noastră deosebită.

Prin trecerea la vicața de veci a iubitului nostru cândva în Hristos Părinte Mitropolit Victor Mihályi de Apșa, noi am rămas ca și orfani și Sionul nostru lipsit de stăpânul și de conducătorul său. Nobilul său suflet strălucitor prin podoaba virtuților creștinești, și întărit cu merindea sfințelor taine, Bunul Dumnezeu, numărat să-l aibă în ceata aleșilor săi și răsplătire să-i dea cununa dreptății, tuturor celor ce au iubit arătarea gătită Fiului său. Iar fericită pomenirea lui, ca și a unui Părinte blând și bun, Arhiereu ales și zelos și păstor neadurmit al turmei sale cuvântătoare, viuă va stă înaintea noastră și la locul întâiu nesters întipărită întru Dipticele acestei sfinte mănăstiri.

Așa întâmplându-se Veneratul cler al aceleiaș sfinte Mitropolii chemat este astăzi să fie ducător spre îndeplinirea unui lucru mare, hărăzit cu atâta scumpătate din părinți, — să țină și să facă după formele sale alegerea pentru dobândirea unui nou Părinte nouă tuturor povătuitor, mire văduvitei mitropolii și păstor mai mare sfintei catolice adevărate biserici românești.

Slujba aceasta, va se zică demnitatea de mitropolit în totdeauna și pretutindenea a fost și este ținută întru mare și deosebită venerațiune, ca și ridicată cum este peste toată cinstea arhierască.

La noi însă demnitatea, funcțiunea și chemarea Mitropolitului nostru este ceva și mai mare, este un lucru deosebit și cu mult mai însemnat, întrucât instituția însăși, adevărată Mitropolie a Bălgradului, cum se numea odinioară, este tot ceea ce noi avem mai seîmp pe acest pământ. Pentru că după osebitele condiții de viață ale străbunilor noștri, după istorie și după veneratele noastre tradiții meșterea și destinul ei a fost să fie, — și mare este Domnul, că va și rămâne, adevărata maică a neamului românesc dănuitor pe aceste plaiuri scumpe și frumoase și dela Dumnezeu binecuvântate. Departe de leagănul originii sale, neamul acesta, puțin la număr, dar puternic și mobil la fire, în cursul veacurilor s'a putut menține întru ființa sa, și a putut înfruntă vijeliile venite peste el, la locul întâiu numai așa, căci cu ovlavie și cu iubire a stat închegat împrejurul și sub ocrotirea sfintei sale Mitropolii. Veacuri dearândul strămoșii noștri, deopotrivă spre vicața de veci ca și întru lipsurile și năcazurile vieții pămăntene, ajutor, mângâiere, îndrumare și întărire și-au aflat numai la bisericuțele împrăștiate, clătinate de vânturi, dar nu zărobite, ale sfintei Mitropolii, și spre cari noi privind nu putem să nu ne simțim gândurile însoțite și inimile mișcate de ovlavia și de mândria aceea ce o varsă pe seama călătorului cetățuile și turnurile de pază prinenerate rămășițele lor.

Când apoi aceasta sfântă instituțiune eră mai aproape de prăbușire sub loviturile lămoirilor religioase, atunci mâna ocrotitoare a Provedinții dumnezeiești mai tare preste ea făcându-se prin îndrumarea ei la vechia și adevărata sa obârșie, prin unirea cu maica sa Roma, i-a dat nouă și neprețuită suflare de viață, atunci, prin vărsare de spirit nou și adevărat în

membrele sale aproape moarte, germene neperitoare sale vitalități, ca și renăscut și întinerit a dat spre nouă, puternică și mărită înflorire.

Prin această altoire maslinul cel bun a dat în roduri tot mai scumpe și mai bogate; prin această renaștere instituția sfântă a început a lua avânt nou și mai puternic întru luminarea, scutirea și mângâierea acestui neam. Două sute de ani sunt închegați spre dovedirea însuflețirii la munca încordată precum și a bogăției la secerișul dintr'un an într'altul întâmplat. Dar la ce să înșir dovezi când zidurile sacre și culturale de aci din jurul și deasupra noastră, întocmai ca și celelalte similare de mai departe, dela poalele Bihorului, din umbra Carpaților și de termerii Timișului, și cari toate în definitiv ființa și-o datorează tot acestei Mitropolii, stau glăsuind mai tare decum ar ști spune găngav glasul meu?

Astfel încât dacă m'asî încercă să aflu o dreaptă asemănare spre arătarea iubirii și îngrijirii ce a purtat-o în toate vremile Mitropolia noastră față de credinciosul său popor, eu curajul l-aș avea de a mă duce până la sântele cuvinte din Evanghelie prin cari adunarea, apărarea, și scutirea fiilor lui Israel s'a închipuit așa precum cloca își adună, își apără, își seutește puii săi sub aripile sale. O, de, sfântă Mitropolie a Bălgradului, dacă noi contăm la dragostea și la râvna cu care tu ai știut țineă laolaltă neamul acesta prin toate vijeliile timpului trecător, dacă măsurăm osteneala ta de veacuri grămădită spre apărarea, luminarea și mântuirea lui, dacă cumpănim meritele și vredniciile tale, și dacă ochii ni-i desfătăm la privilegiu, ce nouă ni-o deschide frumuseța și măreția ta, — atunci noi prin graiul profetului pe tine te admirăm: „Cât sunt de „bune casele tale Iacobe, și corturile tale „Israile, și ca niște grădini lângă râuri, și „ca niște corturi, care le-a înșifit Domnul „și ca niște chedri lângă ape — ecice te „binecuvintează pe tine, sunt binecuvântați „(Num. 24, 5)“.

Atâta fiind însămnătatea și mărirea acestei instituțiuni, a fost numai un lucru firesc și o mare datorință de conștiință ceace au săvârșit Părinții noștri la anul 1700 spre apărarea și îngrădirea ei pe timpurile viitoare. Atuncia ei dând cunoșcuta, epocala și fără de asemănare scumpa lor și a noastră carte de mărturie preste unirea încheiată cu Biserica Romei celei vechi, îndată după mărturisirea credinței sfinte spre mântuirea sufletelor lor, au adaus aceste cuvinte ca și de sus inspirate și asîșderea întărite cu *„pecetea Mitropoliei Bălgradului: Și pe cinstitul Vlădica nostru Atanasie nime până în moartea sfinției Sale să n'aibă putere a-l clăti din scaunul sfinției Sale. Ci tocmai de i-s'ar templă moarte, să stee în voia Săborului pe cine ar alege să fie Vlădică, pe care sfinția Sa Papa și înaltul Împărat să-l întărească“*. Trei sunt așadar factorii chemați și îndreptățiți a conlucra la complinirea Scaunului mitropolitului Atanasie. Soborul, încoronatul Craiul nostru, și Sfinția Sa Papa dela Roma. Și astfel Părinții noștri întru adevăr au întărit, au legat aceasta mare instituțiune cu acea funie saeră întreită, de-

spre care Ecclesiastul zice că „funia cea întreită nu curând se rupe“ (Eccl. 4 12).

Spre acești trei factori cu putere îndreptându-se acuma cuvântul meu, preste țeri și preste mări, se oprește mai întâiu la cel mai mare, la Papa dela Roma. Roma, o, dulce mama noastră, ce cuvinte voiu ști eu spune ție în acest moment sărbătorețesc al bisericii și neamului meu? Graiul meu rămâne mut și încestate stau buzele mele la încercarea de a-ți arată ceace simte sufletul meu pe aceste vremuri de durere, când între tine și între noi glănuiesc tunurile de moarte aducătoare și când în șiroac curge sângele ordincioșilor tăi.

Dar totuși noi credem, noi știm, noi simțim, oă în imperiul spiritelor, întru marea împărăție creștinească, unde mirele Său, Pontifiocle Său stăpânește ca drept următor al Sfântului Petru ca adevărat locțiitor al lui Isus Hristos pe pământ, nu se aud tunuri de moarte aducătoare, nu curge sângele în șiroac, nu se umple văzduhul de țipete de îngrozire, ci curg isvoare de ape vii și domnește numai acel spirit de frățietate și de libertatea măririi fiilor lui Dumnezeu, întru care noi toți ne-am chemat. (Gal. 5. 13.)

Pentru aceea, plini de neperitoare recunoștință pentru înălțarea mitropoliei noastre, pentru întărirea drepturilor bisericești noastre, cu toată încrederea lăsăm îngrijirii și iubirii sale părintești întărirea așteptatului nostru părinte și investirea lui cu apostoliceasca misiune de a ține cu mărirea scaunul lui Atanasie și de a munci cu râvnă din zori de zi pentru Sf. Unire, — oăci nu-i scurtată mâna Domnului — ca și pe la noi să se ajungă la o turmă și un păstor.

Smerit se face apoi glasul meu către înaltul Tron, de unde Preagloriosul nostru domnitor suprem, Majestatea Sa Regele Carol IV, s'a îndurat a concede și adevărat a porunci să se adune la umbra acestui Sfânt Altar obștea din vechime a Veneratului Cler ca să aleagă, precum auzirăm, după cea mai bună chibzuială, cei trei bărbați din cler pentru complinirea Scaunului mitropolitan. Aceasta grație, această poruncă noi o ținem de scumpă dovadă despre bunăvoința și iubirea Majestății Sale față de biserica noastră, iar apăsatele accente prin cari și-a descoperit dorința căutând spre alegători o prețuim de semn tot așa de învederat despre stima și încrederea față de luminatul nostru Cler. Pentru aceea ne și socotim de cea mai mare datorință, ca tot aci în fața sfântului altar și întru ființa de față a mărișilor Domni Comisari regești, să dăm expresie celor mai profunde ale noastre sentimente de mulțumire și recunoștință. Și deodată manifestare dăm sentimentelor noastre de acelaș fel și către Coroana Sfântului Ștefan, dela a cărei strălucire așteptăm și pe viitor mărirea bisericii, sprijinirea și înălțarea feluritelor noastre instituțiuni sacre și culturale.

Al treilea la rând, dar după pornirea actului cel dintăiu factor îndreptățit a des-șohide calea noului nostru Mitropolit, sunteți voi Venerați Frați preoți alegători. Spre voi făcându-se așadar acum cuvântul meu, puține, foarte puține, am de a vă spune. Pentrucă, plăcut îmi este a repeți

înalta cultură cu care sunteți împodobiti, zelul casei Domnului, care vă stăpânește iubirea înflăcărată, care arde în inimile voastre, ostenețele și suferințele cari le purtați pentru biruința Crucii sfinte în mijlocul iubitului nostru popor, — va să zică știința și virtuțile voastre, una câte una și toate la olaltă, garanță deplină sunt despre aceea, că pagina ce o scrieți voi astăzi va suprinde loc de frunte în cartea cea mare a bisericii și neamului românesc.

Drept aceea declarând de deschis Sinodul mitropolitan-electoral pentru alegerea Mitropolitului de Alba-Iulia și Făgăraș, pe voi Venerați Frați mai vărtos cu tărie vă îndemn și vă rog să nu căutați în fața oamenilor, ci țintiți să fie ochii vostri singur numai spre luminoasă înălțime a Sfintei mitropolii.

Iar pe voi Venerabili Frați Arhieriei vă rog cu umilită, ea să dați peste ei arhieriasca binecuvântare și împreună cu întregul popor Domnului să ne rugăm, să se arete calea lor și să îndrepteze pașii lor, ca marea lor lucrare să fie întreagă spre binele bisericii și spre mărirea lui Dumnezeu, a Tatălui și a Fiului și a Spiritului Sânt, Amin.

La sfârșit Il. Sa Radu provoacă și deodată îi roagă, că la persoana dănsului sinodul electoral să nu reflecteze. Dar, adause, mișcat foarte și el, precum mișcată era și obștea alegătorilor, — să fie convins clerul, că prin aceasta nu va scădea râvna sa de a munci pentru biserica și neamul românesc, căci acesta încheiată este în sângele său.

Adunarea a isbucnit deodată în furtunoase aplause, cari nu mai luau sfârșit și de aclamațiile, cu cari clerul și publicul prezent își documentează alipirea și dragostea lui față de șeful episcopatului nostru (resună biserica).

Episcopul Radu mulțumește adănc mișcat de ovațiile, ce i-se aduc în mod așa de spontan și vrednic.

Alegerea de Mitropolit.

Toate inimile palpită cu putere. În sfârșit abia ne mai desparte o zi de ora hotărîtoare, când se va începe un nou capitol în istoria provinciei metropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș. Sinodul electoral al acestei provincii trebuie să-și spună cuvântul: cine va conduce de mâne destinele Bisericii românești unite cu Roma?

Tronul arhipăstorețesc din Catedrala mitropoliei blăjene de astăzi s'a desbrăcat de doliul său: își desface purpura primitoare gătindu-se să aștepte pe noul mire al Sinodului unit.

Când scriem acestea șire trenurile dinspre toate colțurile Ardealului aduc cete-cete de electori; sunt pe drum deja cei trei Arhieriei dela Orade, Lugoj și Gherla însoțiți de reprezentanții capitulelor catedrale, de vicari, protopopi și preoți, cari alcargă să-și deprindă un drept

străbun, drept care e merit să hotărască pe decenii întregi soarta Blajului și a institutelor sale umanitare soarta vieții religioase și culturale a mii și mii de suflete, cari își așteaptă îndrumarea în această privință dela „Roma mică“.

Blajul s'a gătit să primească cum se cuvine în cuprinsurile sale modeste un stat atât de venerabil și de hotărîtor. Zidurile catedralei vor fi martore actului important. Celea trei turnuri ale ei își înalță mai cu stăruință par'că spre cerul albastru crucile aurite, cerând dela Părintele luminilor toată darea cea bună și tot darul deplinit, asupra Sinodului de poimâne. Rugă sfântă!

Sosirea delegaților.

Primul tren.

Martți, la 7 Maiu, la orele 5 d. a. pleacă primele trăsuri la gară pentru întâmpinarea delegaților. Prin piață și pe strada lungă se văd grupuri de intelectuali, preoți gremiali, profesori și clerici, ca membrii ai diferitelor comisii alcătuite din prilejul alegerii. Toți grăbese spre gară. La gară grupul celor cari așteaptă se face formidabil. Multe dame. Așteaptă și câțiva electori, cari sosiseră înă de dimineață, cu trenul de cătră Făgăraș. În fruntea comitetului de încarturare sunt Prea On. Iuniu Brut Micu, protonotar cons. și dl Gavril Precup profesor. Dealungul peronului sunt înșirate echipele ceretășilor dela gimnaz, cu insignii albe la braț; ei vor avea rolul de crainici, cari să conducă pe delegați la cvartirele designate.

Trenul se sărește la cotitura Târnavei, vine zorit. În sfârșit sosește; la ferestrele compartimentelor apar figuri distinse întâi chipul P. S. S. episcopului Radu, apoi în acelaș compartiment P. S. Lor episcopii Frențiu și Hossu. Sunt aelamați cu căldură. Oprindu-se trenul coboară părinți sinodali cu frumoase bărbii preoțești; brăne roșii și brăne negre în frățeseă amestecare. Oaspeții sunt primiți cu urale de: „Să trăiască!“ — Cunoscuții se recunosc și se salută. Omagiile la adresa arhierilor și îmbrățișerile frățești numai conțenese.

Majoritatea delegaților sosiți acum o formează Gherlenii. Cu acelaș tren au sosit Lugojenii și mai puțini din arhidieceză. Ca o mare și neașteptată surpriză apare figura înaltă a protopopului Dr. Elie Dăianu, sosit din Șoproș. Alături un alt protopop, care vine de pe aceleași meleaguri: Păr. Ariton Popa din Reghin. Sosirea Dăianilor a făcut o adâncă impresie; nu credeă nimeni să poată veni.

PP. SS. Lor Arhierii și suitele au plecat dela gară cu trăsurile Curtii și cu alte câteva ce se mai gădesc în Blaj de când cu răsboiul, apoi pe jos, în bună ordine cialalți părinți sinodali.

Dela Oradea-mare pe lângă P. S. S. ep. Dr. Demetriu Radu, au sosit astăzi: II. Sa Dr. Florian Stan, prepozit; Dr. Iacob Radu, vicar ep., Dr. George Miculaș, canonic; Dr. Grigorie Pop, secretar ep.; Ioan Geațiu, canonic onorar-protopop și Dr. Demetriu Chiș, avocat.

Dela Lugoj, Ilustr. Sa Dr. Valeriu Tr. Frențiu, episcopul diecezan și Rev. Dr. Danil Fireza, canonic. Și câțiva protopopi și preoți.

Dela Gherla, Ilustr. Sa Dr. Iuliu Hossu, episcopul diecezan; II. Sa Ioan Georgiu, prepozit; Dr. Ost. Domide, canonic; Dr. Victor Bojor, protopop și Ioan Varna, secretar episcopesc.

Delegați din toate trei eparhiile la olaltă au sosit acum ca la 150 persoane. Distribuirea lor la cvartire s'a făcut relativ foarte repede și cu bună rânduială. PP. SS. Lor episcopii au fost găzduiți în castelul mitropolitan, personagiile mai însemnate, canonicii, vicarii, protopopii, pe la case particulare, în prima linie pe la cunoscuți, iar preoțimea de mir, în Seminarul teologic și Internatele tinerimii.

*

Spre seară, în aerul blând de Maiu, a ieșit multă lume la plimbare prin piața Blajului: grupuri-grupuri de delegați ies din toate părțile, se plimbă domol, se mai opresc și discută; cei mai mulți desigur dapână amintiri din bunele vremuri când și dâșii petreceau în Blaj, ca elevi ai școlilor de aci. Rari, cari să nu fi avut parte de acest noroc, fie chiar și din celea mai depărtate colțuri ale Provinciei bisericăști. Se plimbă părinții sinodali și cu toată oboseala drumului, nu s'ar mai duce pe la cvartirele lor la odihnă, căci amintirile trecutului și perspectiva viitorului îi stăpânese, înlănuindu-le sufletele. Nimeni nu simte par'că oboseală.

Sosirea comisarilor regești.

Dnii comisari regești, Eseei. Sa Ugron Gábor fost ministru, actual comisar guv. al Ardealului și Ilustr. Sa Dr. Iosif Siegescu, prelat papal, prof. univ., au sosit cu acceleratul de noaptea în cupeu salon, în care au rămas până dimineața. Au fost întâmpinați la gară de Rev. Dr. Vasile Suciu vicar capitular și de șefii autorităților locale. La gară așteptă și trăsura de gală a Curtii, cu care au fost conduși la castelul metropolitan.

Miercuri, 8 Maiu.

Cu trenul de dimineața, dela orele 8:16, au sosit delegații arhidiecezani și dintre lugojeni, cari nu sosiseră ieri. Trenul de cătră Brașov încă a adus multă lume.

Imediat după sosirea tuturor delegaților s'au luat măsuri, ca preoții alegători să convină pentru a se lămurii și a luă o atitudine vrednică în fața alegerii. S'a putut remarcă și până aci, că unii delegați au venit cu o marșrută panică de acasă, alții vaccilau la amintirea multor candidați, câți au răsărit ca ciupercile după ploaie. Delegații arhidiecezani își ridicau anumite prerogative la alegerea de mâne și cei mai sanquinici nu voiau să înțelcagă de ce Gherla trebuie să-și aibă candidatul ei. Lugojenii studiau numai terenul și așteptau să se cristalizeze părerile. Agenți electorali mergeau dela grup la grup, fiecare cu argumentele lui. Alegătorii ascultau pe toți, de regulă aprobau pe fiecare, dar în suflet eră deja tot alegătorul hotărît pentru candidatul său.

S'a văzut dejă înainte de amiază, că trei grupări puternice stau față în față: arhidiecezani, care stăruia pe lângă pă-

rintele vicar Dr. Vasile Suciu, Gherlenii, cari au candidat pe episcopul lor și partida episcopului Frențiu, în frunte cu o seamă de protopopi arhidiecezani remarcabili.

Grupările aceste au rămas cu toată stăruința neclintite pe lângă punctul lor de vedere și ca să se curme odată nedumerirea, s'a convocat conferența prealabilă a delegaților arhidiecezani, ca prin o votare de probă să statorească ternarul de mâine. În feliul acesta se credea, că vor fi desarmate celealalte doue partide, rămânând, ca să se alătore la ternarul efectuit de delegații arhidiecezei. Conferența a fost convocată la seminarul teologic, unde din 105 delegați arhidiecezani s'a prezentat 80, cari au votat, după cum arătăm la alt loc.

Conferențe de candidare.

Deja Martți la orele 6 1/2 după sosirea trenului de seara, piața Blajului eră învrăstată de figuri înreverendate, cari discutau în grupuri și se informau. Mai ales Gherlenii erau ceice așteptau să cunoască intențiile Blăjenilor pentru ziua alegerii, căci credeau, că Blajul deja s'a hotărît pentru ternarul, ce se va face și își va fi informat și preoții pentru o procedură uniformă. Aceasta eră cu atât mai necesar, cu cât propaganda pentru alegere s'a început mai de mult și scrisori multiple au mers la șefii oficiilor protopopești, în cari diferitele grupări și-au exprimat dorința pentru candidarea anumitor persoane. Chiar și redacția unei reviste neexistente, cerea candidarea, ce i-se părea potrivită ei.

În Blaj însă unitatea de vederi nu a aflat-o nime. Preoțimea s'a văzut atunci pusă în situație să curme discuțiile private prin luarea unei hotărîri concrete, să statorească lista de candidare definitivă.

Miercuri înainte de amiază a sosit și restul delegaților. Arhidiecezani au căzut de acord, că susțin principiul enunțat de consfătuirea dela alegerea din 1893, prin care delegații arhidiecezani își arogă o mai mare competență în alegere, de oarece ei aleg nu numai mitropolit, dar și pe arhierul propriu. În baza acestui principiu au hotărît, ca să se întrunească la o votizare de probă în seminarul teologic. Prezident a fost ales dl Dr. Izidor Marcu canonic mitrop., notar Dr. Alexandru Rusu profesor la teologie.

Dl Dr. Izidor Marcu, fiind reținut de afaceri oficioase însă, s'a depărtat în curând și a predat locul dlui protopop dela Coșoana Ioan Hățăgan. S'a purces la votarea de probă. Votizantii au scris pe fiecare țidulă câte trei nume. La desfacere s'a constatat rezultatul: Dr. Demetriu Radu episcopul Oradei-mari 44 voturi, Dr. Traian Valer Frențiu 22, Dr. Vasile Suciu 79, Dr. Alexandru Nicolescu 76, Dr. Alexandru Rusu (prof. Blaj) 11, Dr. Iuliu Hossu episcop Gherla 3, Dr. Ioan Sâmpălean (prof. Blaj) 2, Dr. Elie Dăian 21, Dr. Izidor Marcu 1, Dr. Victor Bojor 1 vot.

Prezidentul enunță, că pe baza votizării efectuită de clerul alegător arhidiecezan, proclamă de candidați pentru ternarul de Joi pe domnii: Dr. Vasile Suciu vicar, Dr. Alexandru Nicolescu canonic Blaj și Dr. Demetriu Radu episcop Oradei.

Se primește cu însuflețire. Oratorii Dr. Alexandru Rusu, Dr. Zenovie Păclisan, Dionisiu Decei etc. cu provocare la libertatea electorală, îndeamnă pe alegători să țină cu tărie la candidația aceasta și să nu se lasă terorizați din partea nimeni.

Se exmite apoi o comisie, care se aducă candidarea făcută la cunoștința alegătorilor din dieceza Gherlei și a Lugojului și să stăruie, ca acești alegători să primească candidația arhidiecezanilor și să o sprijinească cu voturile lor. Comisia se constituie din domni: Ioan Hățăgan protopop Cojoana, Ioan Fekete Negruțiu director Blaj, Dionisiu Decei adm. protop. Band și Vasile L. Pop protopop Sângeorgiul de Meseș.

Rezultatul alegerii de probă a pătruns repentin și în afară în public și se așteaptă cu nerăbdare sfârșitul conferinței cu Gherlanii.

Conferința aceasta se ține d. a. la orele 3. Din partea Gherlanilor e de față Dl Dr. Alexandru Gheție vicarul Silvaniei și alți trei delegați. Se încing discuții mari. Pe deoparte se argumentează cu interesele particulare ale arhidiecezei, pe de altă să susține, că mitropolitul nu e numai al unei părți din provincia mitropolitană, ci e capul bisericii întregi, precum marile probleme, ce își așteaptă rezolvirea — ca autonomia catolică, chestia școlilor, Hajdudorogul etc. — privesc pe o formă biserica întreagă.

Discuția a rămas fără rezultat, Gherlanii au declarat, că ei sunt solidari pe lângă episcopul lor. Pentru dieceza Gherlei este o chestie de onoare aceasta prin care voesc să-și documenteze alipirea și dragostea lor față de episcopul diecezan. Să se vadă, că la spatele episcopului stă un cler entuziasmat și gata de orice jertfă pentru El. Dacă la acest sinod, când toți episcopii sunt de față, ar intra în candidare toți, numai episcopul Gherlei nu, cu toate că dieceza sa se prezintă la urmă cu 86 voturi, ar putea da prilej la interpretări, pentru care ei răspunderea nu o iau.

Parlamentările s'au terminat fără acord. Blăjenii n'au cedat, Gherlanii de asemenea și astfel consfătuirea și înțelegerea a eșuat.

În catedrală s'a debătut într'aceea manifestul sinodului din prilejul alegerii. La orele 6 s'a terminat discuția și îndată s'a pus la ordinea zilei chestia consfătuirii avută cu Gherlanii.

Dionisiu Decei, adm. prot. Band, a raportat asupra consfătuirii, ceea ce a exacerbât o parte din cei prezenți.

Adunarea s'a terminat fără rezultat și a rămas fiecare la punctul său de vedere.

Unii însă tot au mai crezut, că nu e eschis vre-un acord oarecare cu Gherlanii și au cercat continuarea discuției pe după cină.

Adunarea aceasta s'a ținut în refectoriul internatului preparandiilor. A fost proclamat de prezident dl dr. Elie Dăianu. Acesta își începe discursul prin constatarea, că ternarul susținut de arhidiecezani este într'adevăr necorespunzător. Episcopul Orăzii, care dacă ar veni la Blaj, ar aduce prin aceasta cele mai grele jertfe, ce i-se poate cere unui om pământean și care prin faptul acesta a dat o pildă fără păreche în istoria noastră bisericească de o absolută dragoste de cauză, este un lucru

nedemn pentru clerul alegător, să-l pună în candidație la locul al treilea și cere, ca să intre în locul prim. Dl dr. Ioan Sâmpălean arată, cari sunt însușirile unui adevărat episcop, dela care se cere atâta jertfă și persistă pe lângă candidarea originală. Mai vorbesc și alții, Andreșan, Decei, Marou etc. Discuțiile se întind până la orele 12, când apare secretarul episcopesc dela Orade dl dr. Gregoriu Pop și anunță oficios, că este încredințat din partea episcopului dr. Demetriu Radu să declare, că Ilustritatea Sa nu reflectează la scaunul mitropolitan și roagă adunarea să nu susțină candidarea lui mai departe.

Declarația aceasta a zăpăcit oamenii cumplit. Fiindcă unicul episcop din candidație a renunțat, nu mai rămânea altceva decât să se proclame de candidați ori ceilalți doi episcopi ori să se facă o candidare — fără episcopi. Spre surprinderea oamenilor a învins propunerea din urmă și demagogia a început acum a lua aripi înspăimântătoare. Glasul celor puțini, câți mai rămasese în sală și erau convinși, că un astfel de ternar nu va fi susținut de nime, a trebuit să amuțască în fața publicului, care primise ideea aceasta cu însuflețire. S'a exmis numai decât o comisie, să facă o nouă candidație — fără episcopi. După o dezbateră scurtă aceasta anunță prin rostul prezidentului ei Alex. Haliță, vicar la Năsăud, că la scaunul mitropolitan candidează pe domnii: Dr. Vasile Sueiu vicar capitular, Dr. Alexandru Nicolescu canonic Blaj și Dr. Octavian Domide canonic Gherla. Candidația se primește de cei prezenți cu aclamație și se statorește șirul alegătorilor îndatorați a vota pentru candidația de mai sus.

Cu aceasta s'a terminat adunarea la 1 după miezul nopții, după ce alegătorii s'au depărtat în mare parte mai înainte, decepționați și amăriți de cele experiate în noaptea aceasta.

Ceialalți au mers cu convingerea în suflet, că lipsa de sinceritate și duhul demagogic va documenta mâine, ce puțin plătește o hotărâre adusă fără rădăcini în consentimentul comun.

Verificarea delegaților.

Miercuri la orele 3 d. a. se face inseratul în biserica catedrală, după sfârșitul căruia episcopii și vicarul capitular iau loc la mesele pregătite lor pe podiul din stânga.

Prezidentul Dr. Demetriu Radu invită în șirul episcopilor la masă și pe Ilustrisimul Domn Dr. Florian Stan, prepozit capitular la Orade și protonotar apostolic, care ia loc lângă episcopul Hossu.

Episcopul Radu deschizând ședința, salută cu căldură clerul alegător adunat la sfânta mitropolie, rugându-l ca prin atitudinea și votul său să se dovedească vrednic pentru acest act atât de important pentru biserica și neamul românesc.

Vorbirea episcopului e primită cu vii ovații.

Se alege apoi *secretarul general al sinodului*, pentru redactarea istoricului, în persoana dlui canonic Dr. Alexandru Nicolescu și *magistrul ceremoniilor* în persoana dlui Aurel C. Domșa, comptabil la Administrația centrală și fost director al „Unirii“

Se exmite o comisie în frunte cu dl canonic Ioșif Hossu, care merge îndată după comisarii regești. Aceștia sosesc conduși de magistrul ceremoniilor.

Episcopul Radu, prezidentul sinodului electoral, îi primește în presbiteriu, îi salută în câteva cuvinte și îi invită să ia loc pe tribună din dreapta pe scaunele designate lor. Secretarul general citește epistola convocatoare a sinodului, după care preoțimea alege prin aclamație pe *protonotarul general* al clerului în persoana dlui protopop al Uioarei, Emil Pop, carele ia loc la masa comisariilor regești. Ca secretar al comisariilor e invitat dl Dr. Ioan Magyar, prof. teologie în Lugoj.

După constituirea sinodului Ilustritatea Sa dl comisar regesc Dr. Iosif Siegescu dă cetire următoarei cuvântări:

Ilustrissime Dle Prezident! Preasfințiți părinți Episcopi! Mărit Sinod electoral!

Majestatea Sa preabunul și prealuminosul nostru rege apostolic Carol al IV-lea, condus de dragostea ce o are față de biserica noastră — după cum veți auzi din rezoluția ce să va celi înaintea DVoastre în ziua de mâine, s'a îndurat preagrațios, îndată după trecerea la viața de veci a Excelentisimului și Reverendisimului arhiepiscop și metropolit Victor Mihályi de Apșa — a implini dorința de obște a bisericii noastre, concedând, dreptul de candidare sinodului după vechiul obicei, pe lângă expresă susținere în aceasta privință a prealtnaltului Său drept de denumire și fără nici o consecvență pe viitor.

Dragostea Majestății Sale și îngrijirea părintească a lnaltului guvern regesc unguresc față de biserica noastră să vede evident și din împrejurarea aceea, că Excelența Sa contele Apponyi Albert ministrul reg. unguresc de culte și instrucțiunea publică, îndată după moartea pururea amintitului fostul arhiepiscop și metropolit, a făcut propunere Majestății Sale — a se concede alegerea după obiceiul vechiu.

Cu o adevărată satisfacție sufletească trebuie să amintesc că Excelența Sa Domnul ministru contele Apponyi Albert a avut inimă ascultătoare și la dorința aceea — ca alegerea aceasta să se aducă în concordanță cu hotărârile Sinodului nostru provincial din 1872, titlul II. cap 3., cari hotărâri au dispozițiuni cu privire la complinirea scaunului metropolit.

Prin concordanța aceasta, în istoria bisericii noastre astăzi este primul sinod, unde nu numai prezidează seniorul episcopilor nostri — fără sunt de față toți episcopii sufragani — în cadrul cărui sinod se va ținea actul de alegere, condus conform poruncii prealtnalte a Majestății Sale, de Excelența Sa Dl Gabriel de Ugron și smerenia mea — ca comisarii regești,

DVoastre, dlor delegați ai acestui Sinod, veți avea deci drept să vă dați votul DVoastre pe atari persoane, pe cari DVoastre le aflați vrednice spre a conduce naia bisericii și despre cari se va convinge Majestatea Sa, că se bucură de iubirea, încrederea și stima DVoastre diatre cari, dacă unul se va părea și Majestății Sale, că este harnic așa îl va denumi de metropolit.

Și în numele Excelenței Sale dlui comisar al Ardealului și comisar regal Gabriel de Ugron și și în numele meu — vă mulțumim pentru invitarea la acest mărit sinod — și conform programului vă rog și vă provoc, ca înaintea Noastră să vă legitimați dreptul de alegere.

Domnul Protonotar general al Clerului este racercat a provoca pe toți aceia, cari conform normativului ministerial sunt invitați la sinod, să-și predeie credenționalele spre verificare.

Prezidentul prezintă textul la trei telegrame, adresate Sfinției Sale papa Benedict, Majestății Sale Monarhului și Majestății Sale reginei Zita. Textul telegramelor îl publicăm într'alt loc.

Se purcede la verificarea delegaților clerului pentru actul electoral. Dl secretar al comisarilor regești Dr. Ioan Magyar dă citire listei de alegători, la care se prezintă alegătorii unul după altul și își depun credenționalele pe masa comisarilor. Se constată, că sunt toți alegătorii de față, afară de Gavrilă Pop, Alexandru Uilăcan și Dr. Victor Szmigelski, canonici în Blaj, cari sunt bolnavi, Ioan Moldovan protopop Mediaș și Vasile Muste protopop, Lăpuș.

Secretarul general citește apoi programul zilei de mâine, după care comisarii, conduși de magistrul ceremoniilor se despărtează, după ei Ilustritățile Lor episcopii diecezani și clerul.

Ziua alegerii — Serviciul divin.

În ceasurile dimineții în fața catedralei stau electorii grupuri-grupuri. La orele 8 sună clopotul cel mare și pleacă convoiul preoților celebranți spre Castelul metropolitan să întâmpine pe arhierii și pe Dnii comisari regești. În fruntea convoiului purcede un teolog cu crucea metropolitană apoi electorii în șiruri de câte doi, cântăreții și celebranții: Convoiul se oprește la scara castelului unde coboară arhierii, comisarii și reprezentanții comitatului și ai autorităților locale. În sunetul clopotului convoiul traversează piața și ajunge la terasa catedralei, unde așteaptă public mult.

Se începe serviciul divin la care pontifică arhierii Il. Lor Dr. Demetriu Radu, Dr. Valeriu Tr. Frențiu, Dr. Iuliu Hossu. Concelebranți: Dr. Vasile Suci, vicar; Dr. Izidor Marcu, Dr. George Miculaș (Orade), Dr. Danil Fireza (Lugoji), Dr. Ambroziu Chețian, Dr. Alexandru Nicolescu, canonici; Alexandru Halița (Năsăud), Teofil Crișan (Hateg), vicari; George Simu, Ibașfalău protopop; Mihail Hodărnău (Doștat) și Ioan Oltean (Pria) preoți; Diaconi: Iuniu Br. Micu și Ioan Moldovan.

Cântă corul teologilor.

La sfârșitul sf. liturghii a urmat predică de o mare frumusețe și energie a P. S. Sale ep. Dr. Demetriu Radu, care a impresionat adânc publicul. O dăm în întregime la alt loc al foii.

După serviciul divin arhierii au fost petrecuți iarăș la reședință cu convoiu și catedrala s'a evacuat.

La ora 11 a sunat iarăș clopotul cel mare și au început să se adune electorii în frunte cu arhierii. Preasfinții lor au îmbrăcat mandile și camilafcele, apoi ocupându-și locurile designate la masa prezidială a plecat deputația electorilor să invite la alegere pe Dnii comisari regești. Peste puțină vreme dnii comisari regești își fac apariția, fiind primiți din partea Il. Sale Dr. Demetriu Radu ca prezident al Sinodului.

La masa prezidială ocupă loc P. S. Lor arhierii, apoi Dr. Vasile Suci, vicarul capitular, Dr. Alex. Nicolescu, secretar general al sinodului și Dr. Florian Stan, protonotar apostolic. La masa comisarilor d-nii: Ugron Gábor, Dr. Iosif Siegescu, Dr. Ioan Magyar, secretar particular al dlor comisari și Emil Pop, notarul clerului.

La cea din mijlocul presbiterului ocupă loc: Dr. Elie Dăianu, protopopul Clujului, Leon Man, egumenul Mănăstirii Prislopului și Vasile Pop, vice-protopop, Oarța-de-jos, aleși scrutatori dintre protopopi, vice-protopopi și preoți.

Publicul ocupă celea două coruri laterale, corul cel mare și tinda. Apoi s'a început

Votarea.

Joi la orele 11 sunetul clopotelor e avizul pentru chemarea alegătorilor la urnă. Publicul nealegător s'a strâns puțin mai înainte în Catedrală. Corul cel mare al Catedralei este tixit, iar celelalte două din presbiteriu de asemenea. Intrarea în Catedrală este permisă numai cu bilet de legitimare. La intrare sunt postări cercețaii școlilor din loc. În naia bisericii ocupă loc alegătorii amăsurat programului și pe scaune numerizate. În presbiteriu, în stalurile canonice sunt delegații capitolelor și oaspeții distinși. E de față comitele suprem al comitatului Alba-inferioară Br. Bánffy Kázmér, vicecomitele Incédy-Joksmán Ödön, protopretorele Blajului Lengyel Mór și alții. Preoțimea gremială e postată în altar și în presbiteriu. La masa presei așezată înaintea iconostasului ocupă loc membrii comisiei de presă din Blaj. Mai sunt de față domnii: Leonard Paukerow, directorul ziarului „Foaia Poporului Român” și Dr. Nicolae Brânzeu redactorul „Calea Vieții”.

Sosirea episcopilor este primită cu aclamații.

După aceste P. S. Sa episcopul Orăzii provoacă pe cei prezenți, să invite pe comisarii regești la actul electoral. Se emite comisia constatătoare din dnii: Dr. Vasile Suci, vicar capitular, Iosif Hossu, Dr. Izidor Marcu etc. și Aurel Domsa magistrul al ceremoniilor.

Până la sosirea episcopilor ședința se suspende.

La orele 11½ sosesc comisarii pe cari publicul i-a primit cu ovații. Prezidentul eppul Radu provoacă pe alegători să-și aleagă trei scrutatori dintre protopopi,

viceprotopopi și preoți. Se aleg cu aclamație: Dr. Ilie Dăian, protopopul Clujului, Vasile Pop, viceprotopopul Oarței și Leon Man, egumenul mănăstirii „Prislop” și preot în Ploszkabánya.

Se cetesc decretetele și autografele regale privitoare la alegere în ungurește și în traducere românească și catalogul clerului alegător. Absenți sunt: Gavrilă Pop, Dr. Victor Szmigelski, Alexandru Uilăcan, canonici în Blaj, Ioan Moldovan protopop Medgyes, Vasile Muste protopop Magyarlăpos.

Prezidiul anunță, că manifestul elaborat de o comisie și primit de adunarea clerului comunicat amăsurat obiceiului din trecut și dlor comisari regești, cerându-li-se încuviințarea prealabilă pentru a fi citit în adunarea de azi. Comisarii regești au declărat însă că nu pot admite ca manifestul să fie citit, conced însă, ca acela să fie alăturat la actele sinodale.

Se începe actul alegerii.

Dl Ioan Magyar secretarul comisarilor regești citește lista alegătorilor, cari se prezintă unul după altul la urna așezată pe masa comisarilor regești și își depun țidula de vot. Trec înainte alegătorii arhidiecezan, în mare parte oameni tineri, Lugojul și Gherla, de unde au venit delegați în majoritate oameni mai înaintați în vârstă.

Comisarul regesc d. Dr. Iosif Siegescu, numărând voturile date, constată, că acelea corăspund numărului votanților prezentați la urnă adecă și sunt în număr de 202.

Comisarul regesc d. Ugron Gábor roagă adunarea, ca la citirea numelor să nu-și manifeste plăcerea ori displăcerea prin aclamații și aplauze, căci în cazul acesta s'ar prea întârzia actul alegerii.

Alegătorii se conformează și pe tot timpul cetirii numelor candidaților se păstrează o adâncă tăcere în catedrală.

Notarul general Emil Pop citește numele candidaților în sinul cum i-se prezintă țidulele de d. comisar regesc Ugron Gábor, iar cele citite le pune la o parte, ca la încheiere să se arse după cum se prescrie.

La sfârșit se constată rezultatul, pe care Ilustritatea Sa episcopul Radu îl comunică în următoarele:

Dr. Vasile Suci, vicar capitular, Blaj, 74 voturi.

Dr. Iuliu Hossu, episcopul Gherlei, 58 voturi.

Dr. Traian Valeriu Frențiu, episcopul Lugojului 49 voturi.

Dr. Alexandru Nicolescu, canonic Blaj, 17 voturi.

Dr. Octavian Domide, canonic Gherla 1 vot.

Dr. Petru Fabian, canonic Gherla 1 vot.

Dr. Demetriu Radu, episcopul Orăzii, 1 vot.

Un vot fiind numai simplu Hossu scris, se nulifică.

Constatănd aceste declără, că amăsurat dispozițiilor din scrisoarea convocatoare a sinodului, constată că cele mai multe voturi le-au primit domnii:

Dr. Vasile Suci, vicar capitular, Blaj,

Dr. Iuliu Hossu, episcopul Gherlei,

și Dr. Traian Valeriu Frențiu, episcopul Lugojului. Deci îi declără de designați pentru ternarul de candidare, ce este a se înainta Majestății Sale.

La citirea numelor candidaților izbucnise deodată aplauze furtunoase și ovații de cari se cutremură bătrâna catedrală. Mai ales când episcopul Radu mulțumește adânc pentru cel unul vot, ce i-s'a dat împotriva tuturor declarațiilor Sale de a nu reflecta la Scaunul mitropolitan, congresul electoral într'un suflet aplaudă și aclamează pe venerabilul șef al episcopilor noștri.

Ilustritatea Sa episcopul Traian Valeriu Frențiu roagă sinodul ca după ce Ilustritatea Sa episcopul Orăzii a declarat, mai înainte, că la nici un caz la persoana dânsului să nu se reflecteze, declarația aceasta să fie luată la protocol, ceea ce și face.

Ilustritatea Sa comisarul regesc Dr. Iosif Siegescu rostește la încheierea actului sinodal următorul discurs:

„Mărit Sinod!

Conform statutelor bisericii noastre și conform normativului edat de Înaltul Ministeriu — DVoastre dlor deputați, v'ați dat votul DVoastre și v'ați declarat în fața noastră prin votul secret — că cari sunt aceia, cari posed dragostea și stima clerului și ați dat semn văzut, că cari ar fi vrednici, ca să ocupe cea mai înaltă dignitate în biserica noastră.

Atât în numele Excelenței Sale — cât și al meu vă mulțumim pentru atențiunea de care părtaș ne-ați făcut și declarăm că sinodul acesta s'a ținut după toată ordinea, că toți factorii și-au împlinit chemarea în gradul cel mai înalt. Toate aceste convingeri ale noastre, cât și numele celor candidați le vom aduce la cunoștința preainalta a Majestății Sale preabunului și prealuminațului nostru Împărat și Rege apostolic — ca Majestatea Sa după înțelepciunea sa să aleagă dintre acești trei pe carele îl va afla vrednic.

Votizarea făcută din partea DVoastre o vom aduce la cunoștința Majestății Sale regelui nostru apostolic Carol al IV-lea.*

Să ridică apoi între aplauze și aclamații generale Reverendissimul Domn Dr. Vasile Suciu, vicar capitular și rostește următoarea cuvântare:

*Excelentissime și Ilustrissime
Domnilor Comisari Regești!*

E pentru a opta oară, când clerul din vechea dieceză a Făgărașului s'a adunat între aceste sfinte ziduri să aleagă părinte și păstor pentru eparhia văduvită.

Se poate ca această sfântă catedrală să fie cel dintâiu locaș, în șirul multelor locuri sfinte, în care mai de multe ori să se fi întrunit clerul românesc din vechiul Ardeal, ca să croiască viitorul bisericii sale.

Păstorii sufletești ai mărunțelor noastre sate românești, împrăștiate în văile Ardealului, și-au cunoscut de mult, foarte de mult, împrejurările grele, între cari aveau să trăiască și între cari erau datori să păstorească turma cuvântătoare concretută lor. De aceea s'au și îngrijit ei să-și pună în frunte cărmuitori bisericesti, cari cunoscându-le năcăzurile și având și o inimă simțitoare să-i fi mângâiat, îndreptându-le la caz de trebuință scăderile.

Vechile Constituțiuni aprobate ale Ardealului în partea lor I. Titl. VIII. Artic.

În p. I, încă dela 1579 dau drept clerului românesc să-și aleagă episcop din sinul său, pe care apoi să-l întărească principele țării.

Și atât de mult a ținut clerul la dreptul său, încât atunci, când în anul 1698 se începuseră tractativele de unire bisericească cu s. biserică a Romei, clerul a pus între condițiile s. Uniri și aceea, că dacă va muri episcopul, sinodul ca și mai înainte să-și aleagă episcop, pe care apoi să-l întărească Sfinția Sa Papa și Majestatea Sa Împăratul. »Si episcopo mori contigerit, cereau părinții sinodului din 1698, synodus eligat ut antea episcopum, quem ita electum Sua Sanctitas Papa, Suaque Majestas Imperator confirmet«. Această petiție a clerului a fost împlinită prin preainalta Diplomă dela 16 Februarie 1699 a Împăratului și Regelui Apostolic Leopold I.

Și atât de jaluzi au fost înaintașii noștri pe dreptul lor electoral, încât atunci, când la doi ani în urma acelu sinod, se lățise temerea, că prin s. Unire cu Roma, clerul își va pierde dreptul de a-și alege pe episcopul său, trebui să se țină la 1701 o consfătuire, din poruncă împărătească. În urma acestei consfătuiri Cardinalul și Principele-Primate de pe atunci al Ungariei, Leopold Kolonits, a trebuit să declare în numele Împăratului și Regelui Apostolic Leopold I, că stă în voia clerului românesc, ca oricâte ori ar ajunge în văduvie scaunul episcopesc să poată propune trei candidați, aleși de cler, dintre cari întărindu-l pe unul Majestatea Sa Imperială și Regală, acela să cărmuiască biserica românească. »Liberum dari clero romanico, quoties sedem episcopalem vacare contingeret, tres arbitrio suo delectos pontificii candidatos, offerendi in scriptis, Caesarem uni ipsorum suo ad futurum suffragio, ut is demum prae reliquis collocetur in cathedra et romanicam gubernet ecclesiam«.

Toemai de aceea s'au și îndurat preagrațios toți glorioșii noștri regi apostolici, după timp, să conceadă clerului românesc unit din Ardeal, ca însuș să candideze persoanele, despre cari credeă, că mai bine ar putea aduce în deplină consonanță binepriceputele interese ale bisericii cu marile interese ale statului nostru.

Glorioasa noastră Casă Domnitoare nici nu s'a înșelat în preainaltele sale speranțe, puse în înțelepciunea și în simțul iubirii de patrie a înaintașilor noștri. Mândrii pe părinții noștri, cu fruntea ridicată putem spune, că ei totdeauna s'au arătat vrednici de importantul act de alegere, concretul lor. Cei aleși de cler și întăriți prin preainalta hotărâre, toți până la unul, s'au dovedit devotați părinți ai bisericii și mari fii ai patriei. O spun distincțiile lor. Cel dintâiu episcop al nostru a fost decorat cu distincția de consilier regesc; doi dintre ei au fost numiți baroni; cinci dintre dânsii au fost făcuți consilieri intimi de stat și piepturile alor trei dintre acești vrednici episcopi, respective arhiepiscopi de aleși de cler, au fost decorate cu ordul Leopoldin clasa I.

Istoria trecutului ne dă garanță pentru viitor. Candidatul clerului, pe care preainalta grație regească îl va întări, nu va rămâne înapoia ilustrilor săi antecesorii, nelintrețuți în merite pentru biserică, pentru tron, patrie și neam.

De aceea Vă rog Excelentissime și Ilustrissime Domnule, ca în înalta calitate

de comisari regești, să vă îndurați preagrațios a aduce prin Înaltul Guvern regesc unguresc la Preainalta cunoștință a glorioșului nostru rege apostolic Carol IV, că veneratul cler electoral, adunat aci, și-a ținut de cea mai sfântă datorință, să împlinească cu scrupulozitate preainaltul și preagrațiosul ordin electoral. Ținând seamă de interesele bisericii și având la inimă marile interese ale patriei, în omagiala sa supunere față de sacratissima persoană a Majestății Sale, acest venerat cler a vrut să dea o nouă dovadă despre îndreptățirea învrednicirii sale la importantul act electoral.

Tălmăciți rogu-Vă glorioșului nostru rege apostolic și Augustei Case Domnitoare, că clerul vechei dieceze a Făgărașului, credincioas tradițiilor sale moștenite dela moși strămoși, e nestrămutat în credința față de glorioșul tron și neclintit în alipirea față de augusta casă domnitoare, cu cari în strânsă și nedespărțită legătură vede crescute și interesele patriei noastre iubite. Dovadă sunt toate fronturile din îngrozitorul războiu, în cari fiii acestei biserici, crescuți de acest venerat cler, în dragostea față de tron și de patrie, sunt totdeauna în rândurile cele dintâiu. De părinteasca și puternica îngrijire împărătească și regească față de biserica noastră, de cari atâtea dovezi s'au dat în trecut, din genunchi rugămu-ne, să nu fim părăsiți nici în viitor.

Iar Excelenței Voastre și Ilustrității Voastre, cari nu a-ți pregetat să luați asupra-Vă greaua sarcină de a conlucra la săvârșirea acestui sinod electoral, care cu înțelepciunea, tactul și dragostea Excelenței Voastre și a Ilustrității Voastre a ajuns la bun sfârșit, vă mulțămim din adâncul inimii noastre. Vă rugăm în urmă, ca de dragostea și viul interes față de biserica noastră, de cari atâtea dovezi ni-ați dat, să nu fim lipsiți nici pe viitor.

Ilustritatea Sa episcopul Orăzii anunță apoi între aplauze generale, că Sfinția Sa papa Benedict, având în vedere virtuțile, știința și activitatea pe terenul bisericesc a bărbaților Dr. Vasile Suciu, vicar capitular și Dr. Victor Szmigelski, canonic în Blaj, s'a îndurat a-i numi prelați papali. (Ovații nesfârșite.)

La urmă Excelența Sa comisarul regesc Ugron Gábor mulțumește sinodului electoral pentru ținuta frumoasă și demnitatea gravă, ce a manifestat cu ocazia alegerii de mitropolit. Va raporta Majestății Sale asupra momentelor înălțătoare, ce s'au ivit în decursul alegerii și atitudinea vrednică, ce delegații clerului au dovedit în tot decursul acestor mari și istorice zile ale Blajului.

Sinodul face ovații furtunoase comisariilor și aleșilor, cari se depărtează apoi în ordinea statorită de magistrul ceremoniilor.

Prânzul.

Sunt orele 1 1/2, când publicul părăsește locul de alegere și să depărtează. Alegătorii merg la masa destinată lor în internatul de băieți, seminarul teologic internatul preparandial și cel de fete. La Curtea mitropolitană este prânz festiv în sala cea mare sinodală, la care sunt oficioși comisarii regești, delegații capitulelor, a clerului, șefii de oficii, reprezentanții presei și alte persoane distinse. Sunt de

față circa 70 inși. În frunte e Ilustritatea Sa episcopul Radu, având lângă sine pe comisarii regești, iar în față pe episcopii diecezelor.

Primul toast îl ridică Il. Sa episcopul Radu pentru papa Benedict. Cuvintele Il. Sale sunt subliniate cu puternice aplauze.

Toastează apoi pentru Majestatea Sa regele Carol, pe care publicul de față îl aclamează cu entuziasm.

A urmat seria toastelor, Ilustritatea Sa episcopul Lugojului toastează pentru guvern, Ilustr. Sa episcopul Hossu pentru comisarii regești. Escelența Sa Ugron Gábor mulțumește și își exprimă din nou mulțumirile Sale asupra celor văzute și experimentate. Constată, că loialitatea poporului românesc este recunoscută și din principiul drepturilor egale și a datorințelor egale isvorește de sine un alt principiu de a te alipi la idea statului maghiar, care îi ocrotește pe toți și promovează interesele tuturor.

A fost frumoasă cuvântarea vicecomitelui comitatului Alba-inferioară, Incedi Joksmann Ödön, pe care asistența l-a răsplătit cu furtunoase și repetite aplauze. Vicecomitele a spus de grija ce o poartă administrația poporației în majoritate română, pentru progresul ei în cultură, în bunăstare și ordine. Core ajutorul preoțimei în munca aceasta grea și nobilă, căci în armonia aceasta lucrând asigură pe oei competenți, ca pe teritoriul comitatului Albei-inferioare, poporul român nu va avea gravamine juste.

În tot decursul prânzului a dominat cea mai desăvârșită animație și a durat până târziu și după amiază.

La orele 6 și 8 seara, oaspeții au plecat în mare parte. Noaptea au plecat și domnii comisari regești precum și Ilustritatea Sa episcopul Frențiu. Cei alții au plecat în ziua următoare cu trenul de dimineață. Ilustritățile Lor episcopii Radu și Hossu au mers cu trenul de zece. Astfel, că Blajul Vineri și-a reluat iarăși fața de mai înainte, ca și când nu s'ar fi petrecut nimic de importanță cu o zi mai înainte.

Blajul a rămas, dar în așteptare. Se pregătește pentru noi solemnități, cari suntem siguri vor urma în curând, când ne vom revedea din nou toți la o altă sărbătoare, a instalării noului mitropolit, în văduvită arhidieceză.

* * *

— Telegramă. —

*Sua Eccellenza Mgr. Valfrè
Nuntio Apostolico*

Wien.

Vescovi e clero della provincia ecclesiastica rumena di Alba-Giulia e Fogaras riuniti nella Chiesa Cattedrale di Balázsfalva in sinodo elettorale per la elezione della terna candidatura in vista al compimento della vacante sede metropolitana, con immenso plauso deponiamo ai piedi del Santo Padre omaggio, filiale amore, profonda divozione ed inconcussa fedeltà, implorando santa apostolica benedizione.

In nome del Sinodo

*Demetrio Radu
Vescovo.*

Ó császári és apostoli királyi Felségének

Wien.

A gyulafehérvári és fogarasi görög-katholikus egyháztartományak az érseki szék betöltése céljából megejtendő hármaskörös jelölés végett a Felséged legfelsőbb engedelmével egybehívott egyháztartományi választó zsinaton megjelent püspökei és lelkészei Felséged eme kegyes tényeért a legmélyebb hálával eltelve a magas Trón zsámolya elé helyezük forró köszönetünk és tántoríthatatlan alattvalói hűségünk hódolatteljes kifejezését.

Egyszersmind ragaszkodva görög-katholikus Egyházunknak a Felséged dicső emlékére elődei és az apostoli Szentség legmagasabb kegye által biztosított függetlenségéhez legmélyebb hódolattal esedezünk egyházunk és annak intézményei részére továbbra is Felséged legfelsőbb kegyelme- és támogatásáért.

Az egyháztartományi választózsínat nevében és megbízásából

Radu Demeter.

Ó Felsége Zita Királynő főudvarmesteri hivatalának

Wien.

A gyulafehérvár-fogarasi görög-katholikus egyháztartományak érsekválasztó zsinaton egybegyűlt püspökei és lelkészei legnagyobb kötelességüket teljesítjük, amidőn Ó Felsége születés napja alkalmából őszinte szerencse kívánataink mellett hódolatteljes érzelmeinket Ó Felsége legmagasabb színe elé letenni kérjük.

A zsinat nevében és megbízásából

*Radu Demeter
görög-katholikus püspök.*

Méltóságos és Főtisztelendő Radu Demeter nagyváradi görög kath. püspök úr Balázsfalva.

Ó császári és apostoli királyi Felsége a gyulafehérvári és fogarasi görög-katholikus egyház tartományi választói zsinaton résztvevő püspökök és lelkészek nevében méltóságod által tolmácsolt hódolatért, valamint az előterjesztett hűségnyilatkozatért legkegyelmesebben szíves köszönetét kifejezni és egyalkalommal a zsinatot biztosítani méltóztatik a görög-katholikus egyház és intézményei iránt változatlan kegyelméről.

Legfelsőbb parancsra

Báró Nagy.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Radu Demeter, nagyváradi gör. kath. püspök Balázsfalva.

A Császárné és Királyné Ófelsége választó zsinaton egybegyűlt püspökök és lelkészeknek legfelsőbb születése alkalmával nagyméltóságod által előterjesztett szerencsekívánatait és hódoltnyilvánítását legmelegebb köszönettel fogadni méltóztatott.

*Gróf Eszterházy Sándor
főudvarmester.*

Denunțirea noului guvern Wekerle. Monitorul oficial de Joi publică rescriptul regal următor:

La propunerea ministrului prezident maghiar al Meu, numesc din nou respective întârere în funcțiunea de până acum de ministru în jurul persoanei Mele pe contele

Aladár Zichy, ministru de finanțe pe Dr. Alexandru Popovics, ministru de comerț pe Iosif Sztérényi, ministru de agricultură pe contele Adalbert Serényi, ministru de honozi pe generalul de infanterie baronul Alexandru Szurmay, ministru fără portofel croate-slavon-dalmatin pe Dr. Carol Unkelhäuser și ministru fără portofel pe principele Ladislau Windischgrätz; mai departe numesc ministru de culte și instrucțiune publică pe deputatul și consilier intim contele Ioan Zichy, ministru de justiție pe se retarul de stat Dr. Augustin Töry și incredintez pe ministrul prezident cu conducerea afacerilor ministeriului de interne.

Rescriptele adresate către fiecare se află aci acelușate.

Baden, 8 Maiu 1918.

CAROL m. p.

Wekerle m. p.

După cum rezultă din rescriptul regal, au ieșit din cabinet ministrul de culte Apponyi, ministrul de justiție Vázsonyi, precum și ministru fără portofel contele Eszterházy și Dr. Földes, și au fost numiți în locul lui Apponyi contele Ioan Zichy, iar în locul lui Vázsonyi Dr. Augustin Töry.

Tacea cu România. În 7 Maiu c. a fost iscălit tratatul de pace cu România în palatul Cotroceni. Condițiile sunt în mare parte aceleași pe cari le-a remarcat contele Czernin în vorbirea sa și ating chestii teritoriale, politic și economice. România a cedat dealungul graniței Bucovinei și Ungariei un teritoriu strategic, iar Dobrogea a fost total încorporată parte la Bulgaria până aproape de linia Cernavoda—Constanța, parte a fost reținută de Germania—Austro-Ungaria—Turcia până la gurile Dunării. Tratatul îl vom publica în nrul viitor.

Informațiuni.

La examenul de calificare dela institutul nostru pedagogic, s'au prezentat următorii elevi muntari: Cursul IV.: Balaș Maxim, Blaș Cornel, Deac Victor, Giurca Emil, Hănaș Ioan, Ionaș Panfil, Lăslău Traian, Maroș Vasile, Mărginean Emil, Muntean Ioan, Năgău Grăia, Nașu Augustin, Nița Dumitru, Popa Arghir, Salicean Gregoriu, Sara Aurel, Șușman Laurențiu, Vultur Iacob Cursul III.: Balint Silviu, Bătăciu Eugen, Cassian Ioan, Cotta Vasile (privatist), Gábor Filip, Jugu Teofil (privatist), Măreș Vasile (privatist), Mărginean Albin, Murășan Alexandru, Murășan Ioan Oșutean Liviu, Pădurean Arion, Petricăș Aurel, Popescu Iulian, Raica Ioan, Roman Augustin, Rusu S. George, Sângeorzan Ioan, Stoicănescu Eufim, Timariu Iuliu, Toncian Ioan și Vas Virgil.

Proprietar, editor și Redactor responsabil:
Ioan Suciu.

AVIZ.

Di Dr. Ioan Ronai, avocat în loc aplicat să vândă casele de pe strada lungă

Comunicat.

În urma interesului viu ce s'a arătat din cercul muncitorilor pentru așezăminte „Aquila”, delegația întemeietorilor a hotărât să propună în statute următoarea numire

„AQUILA”
bancă de asigurări populare pentru țărani și muncitori.